

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՅ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ *Խոսքային հաղորդակցում*

Առարկան՝ *Օտար լեզու (անգլերեն)*

Հետազոտող ուսուցիչ՝ *Մարինե Մարտիրոսյան*

Ուսումնական հաստատություն՝ *Ներքին Սասնաշենի Հ.
Հովհաննիսյանի անվան միջնակարգ դպրոց*

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳԼՈՒԽ 1.....	5
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՔԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ	5
ԳԼՈՒԽ 2.....	10
ԿՐՏՍԵՐ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ ԱՆԳԼԵՐԵՆ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	10
ԳԼՈՒԽ 3.....	13
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ.....	13
ԳԼՈՒԽ 4. ԲԱՆԱՎՈՐ ԽՈՍՔ.....	15
ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ.....	18
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	20

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է՝ կատարելագործել հաղորդակցման հմտությունները նախադպրոցական տարիքի երեխաների անհատականության ձևավորման գործում, զարգացնել և կրթել անգլերեն լեզվի դասերի հնարավորությունները կրտսեր ուսանողների շրջանում, համակարգել հաղորդակցման հմտությունների ձևավորման մեթոդական գործիքները : Հետազոտության խնդիրներն են՝ ուսումնասիրել բանավոր խոսքի զարգացման համար անհրաժեշտ մոտեցումները, ներկայացնել հաղորդակցման համար առաջարկվող առաջադրանքներ, բացահայտել օտար լեզվի ուսուցման միջազգայի լավագույն փորձի կիրառումը, զարգացնել օտար լեզվի դասավանդման բովանդակության ավանդական ընկալումը և ուսումնասիրել օտար լեզվով հաղորդակցման իրավասության բաղադրիչը : Հասարակության հետ կապերի, հաղորդակցության միջոցների այսօր տեղի ունեցող փոփոխությունները պահանջում են դպրոցականների հաղորդակցական հմտությունների բարձրացում, նրանց բանասիրական պատրաստվածության կատարելագործում, ուստի անգլերեն լեզվի ուսումնասիրությունը առաջնային նշանակություն է ձեռք բերել որպես հաղորդակցության և ընդհանրացման միջոց: Օտար լեզուների ուսուցիչների առջև խնդիր է դրված ձևավորել անհատականություն, որը կկարողանա մասնակցել միջմշակութային հաղորդակցությանը:

Ժամանակակից աշխարհում դժվար է պատկերացնել կյանքը առանց հաղորդակցության: Հաղորդակցության կարիքը առաջանում է կենսական անհրաժեշտությունից: Օտար լեզվի դասին է, որ ուսուցիչը կարող է և պետք է ձևավորի և զարգացնի ուսանողների հաղորդակցական հմտությունները, այսինքն՝ ուսանողների պատրաստակամությունը հաղորդակցվելու, հաղորդակցության մեջ փոխըմբռնման հասնելու համար: Դպրոցականների՝ օտար լեզվով հաղորդակցվելու կարողության զարգացումը դպրոցում օտար լեզուների ուսուցման հիմնական նպատակներից է: Հաղորդակցման հմտությունները ձևավորվում են սովորողների

համատեղ գործունեության ընթացքում: Խմբային նախագծի վրա աշխատելիս խմբի բոլոր անդամներին միավորում է ընդհանուր նպատակը՝ պատրաստել նախագիծ և ներկայացնել այն դասարանի դատին: Ուսուցիչը աշակերտների հետ միասին իրականացնում է արժեքային կողմնորոշման այս գործառույթը հուզական ռեակցիաների միջոցով: Սովորելով անգլերեն՝ աշակերտները ծանոթանում են երկրի մշակույթին՝ նրա խոսքի վարվելակարգին: Յուրաքանչյուր դաս պլանավորելիս ես ելնում եմ օտար լեզու դասավանդելու հիմնական մեթոդաբանական սկզբունքից՝ հաղորդակցության սկզբունքից, երեխաներին ներգրավելով հաղորդակցության իրական գործընթացում:

ԳԼՈՒԽ 1.

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԱՐԲԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՔԻ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

Առաջին հերթին անհրաժեշտ համարեցի ուսումնասիրել հաղորդակցման հմտությունների զարգացման խնդրի տեսական հիմքերը: Հիմնական խնդիրը, որը անհանգստացնում է տարբեր երկրների հոգեբաններին, հասակակիցների հետ շփման դերն է երեխայի կյանքում և նրա անձնական զարգացումը: Շատ գիտնականներ պնդում են, որ հաղորդակցությունը որոշիչ գործոն է նախադպրոցական տարիքի երեխայի ընդհանուր անհատական զարգացման գործում¹: Հեղինակների ճնշող մեծամասնությունը կարծում է, որ երեխաների միջև տարիքին համապատասխան փոխազդեցությունն անհրաժեշտ է ընդհանրապես երեխայի զարգացման և մասնավորապես նրա անձի ձևավորման համար: Այլ կերպ ասած՝ հաղորդակցությունը, դրա առանձնահատկություններն ու մեխանիզմները ուսումնասիրության առարկա էին փիլիսոփաների, սոցիոլոգների, և հոգեբանների կողմից: Այնուամենայնիվ, տարբեր հետազոտողներ տարբեր իմաստներ են դնում հաղորդակցության հասկացության մեջ: Այսպիսով, օրինակ Մ.Ս. Քազանը խոսեց մարդու և բնության և իր միջև հաղորդակցության մասին: Ա.Ն. Լեոնտևան² կարծում էր, որ ժամանակակից գիտության մեջ կա հաղորդակցության անհամապատասխան սահմանումների հսկայական շարք. Վ.Մ. Ֆիլատովը³ հաղորդակցությունը

¹ Կուզովլև Վ. Պ., Ուսանողի անհատականության կառուցվածքը՝ որպես ուսուցման խոսքի գործունեության անհատականացման հիմք: // Օտար լեզուները դպրոցում, 1979, №1:

² Լեոնտևա Մ.Ռ. Ուսումնական հաստատություններում օտար լեզուների ուսումնասիրության մասին // IYASH // 2000. №5. Էջ 17:

³ Վ.Մ. Ֆիլատովը Օտար լեզուների ուսուցման մեթոդը: Մոսկվա. Phoenix հրատարակչություն, 1993. 404-408 էջ:

Հաղորդակցման հմտությունների կարևորությունը

<https://www.helpguide.org/articles/relationships-communication/effective-communication.htm> October 2020

սահմանում է որպես «հաղորդակցություն, գործունեության ընթացքում անձից մարդուն փոխանցվող տեղեկատվություն»:

Այսպիսով, հաղորդակցությունը փոխազդեցության սուբյեկտների միջև շփումներ հաստատելու ակտն ու գործընթացն է՝ փոխանցված և ընկալվող տեղեկատվության ընդհանուր նշանակության զարգացման միջոցով: Ավելի լայն փիլիսոփայական իմաստով՝ հաղորդակցությունը դիտվում է որպես «սոցիալական գործընթաց, որը կապված է կամ հաղորդակցության, մտքերի, տեղեկատվության, գաղափարների փոխանակման և այլնի հետ, կամ նշանների համակարգերի միջոցով բովանդակությունը մի գիտակցությունից մյուսը փոխանցելու հետ»:

Նախադարձական տարիքի երեխաներիանձի ձևավորման գործում հաղորդակցման հմտությունների կարևորությունը հաշվի առնելու համար անհրաժեշտ է սահմանել «հմտություններ» հասկացությունը: «Հմտություններ» հասկացության տակ մենք հասկանում ենք գործողությունների կատարման ավտոմատացված եղանակներ: Հաղորդակցման հմտությունների տիրապետումը ենթադրում է օտար լեզուների հաղորդակցության յուրացում իր գործառույթների միասնության մեջ՝ տեղեկատվական, կարգավորիչ, հուզական-գնահատող, էթիկետ:Գիտնականները առանձնացնում են հաղորդակցության հմտությունների ձևավորման չորս հիմնական փուլ.1. Ներածական

2. Նախապատրաստական (վերլուծական)

3. Ստանդարտացում (սինթետիկ)

4. Տարբերվող (իրավիճակային)

Հաղորդակցման հմտությունների յուրացման գործընթացը օտարալեզու գործողությունների կրկնվող կատարում է, որոնք ուղղված են ավտոմատացմանը տարբեր տեսակի խոսքի գործունեության և օտար լեզվով հաղորդակցության մեջ: Նախ անդրադառնանք միջնակարգ դպրոցում օտար լեզվի ուսուցման բովանդակությանը: Այն իրականացնում է հիմնական նպատակները, որոնք ուղղված

են դպրոցականների հաղորդակցման մշակույթի ձևավորմանը՝ հաղորդակցման հմտությունների ձևավորման գործընթացում:

Այս հմտությունները ենթադրում են ինչպես զուտ լեզվական հմտությունների (բառաբանական, հնչյունաբանական, քերականական) ձևավորում, այնպես էլ դրանց նորմատիվ օգտագործումը բանավոր և գրավոր խոսքում: Տարբեր թեմաներ, տեքստեր, խնդիրներ, խոսքի առաջադրանքներ ուղղված են խոսքի գործունեության տարբեր տեսակների ձևավորմանը, սոցիալ-մշակութային հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը, որն ապահովում է օտար լեզվի օգտագործումը որպես հաղորդակցության միջոց:

Օտար լեզվի ուսուցումը նպատակ ունի այն սովորել որպես միջազգային հաղորդակցության միջոց՝

- Խոսքի գործունեության հիմնական տեսակներում հաղորդակցման հիմնական հմտությունների և կարողությունների ձևավորում և զարգացում.

-Դպրոցականների սոցիալ-մշակութային զարգացումը եվրոպական և համաշխարհային մշակույթի համատեքստում՝ տարածաշրջանային, մշակութային և լեզվամշակութային նյութի օգնությամբ.

Հաղորդակցման հմտությունները ձևավորվում են՝ հիմք ընդունելով.

ա) լեզվի իմացություն և հմտություններ.

բ) լեզվական և տարածաշրջանային գիտելիքներ:

Հաղորդակցման հմտությունները ներառում են հետևյալ կարևոր հմտությունները.

- բանավոր հաղորդակցվել կրթության և աշխատանքի, մշակույթի, կենցաղի ստանդարտ իրավիճակներում.

- բանավոր, հակիրճ պատմել ձեր մասին, վերապատմել, կարծիք հայտնել, գնահատական տալ:

- տարրական տեղեկատվություն (նամակ) գրելու և փոխանցելու ունակություն:

Այսպես է որոշվում օտար լեզուների պետականկրթականչափորոշիչի հաղորդակցման հմտությունների նվազագույն մակարդակը: Բանավոր հաղորդակցության գործընթացում մարդիկ օգտագործում են լեզվի միջոցները՝ նրա բառապաշարը և քերականությունը, կառուցելու հասցեատիրոջ համար հասկանալի արտահայտություններ: Այնուամենայնիվ, միայն բառապաշարի և քերականության իմացությունը բավարար չէ տվյալ լեզվով հաղորդակցությունը հաջողակ լինելու համար: Մենք նաև պետք է իմանաք որոշակի լեզվական միավորների և դրանց համակցությունների օգտագործման պայմանները: Այլ կերպ ասած, բացի քերականությունից, բնիկ խոսողը պետք է սովորի «իրավիճակային քերականություն», որը նախատեսում է լեզուն օգտագործել ոչ միայն բառապաշարային միավորների իմաստին և նախադասության մեջ դրանց համադրման կանոններին համապատասխան, այլև՝ կախված խոսողի և հասցեատիրոջ միջև հարաբերությունների բնույթը՝ հաղորդակցության և այլ գործոնների հիման վրա, որոնց իմացությունը, փաստացի լեզվաբանական գիտելիքների հետ միասին, կազմում է բնիկ խոսողի հաղորդակցման հմտությունների մակարդակը: Այսպիսով, և՛ քերականական, և՛ բառաբանական հմտություններն ու կարողությունները ներկայացնում են այն լեզվական իրավասության կենտրոնը, որի վրա հիմնված են խոսքի հմտություններն ու կարողությունները: Հաղորդակցությունը մարդուն ձևավորում է որպես անձ, հնարավորություն է տալիս ձեռք բերել բնավորության որոշակի գծեր, հետաքրքրություններ, սովորություններ, հակումներ, յուրացնել բարոյական վարքի նորմերն ու ձևերը, որոշել կյանքի նպատակները և ընտրել դրանց իրականացման միջոցները: Իմ կարծիքով, հաղորդակցությունն ամենակարևոր փուլն է կրտսեր աշակերտի անձի ձևավորման գործում: Անձը՝ Ս.Լ. Ռուբենշտեյնը⁴ հասկանում է

⁴ Ռուբենշտեյն Ս.Լ. Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ: Մոսկվա. Կրթության հրատարակչություն, 1994. 43 էջ: Հաղորդակցման հմտությունների կարևորությունը, ինչպես նաև՝

զարգացած սովորությունների և նախասիրությունների, սոցիալ -մշակութային փորձի և ձեռքբերված գիտելիքների ամբողջությունը, որոնք որոշում են ամենօրյա վարքագիծը:

Նախադպրոցական տարիքը բնութագրվում է դպրոցին պատրաստ լինելու համար, որը հիմնված է նոր գործունեության նկատմամբ հետաքրքրության վրա, ինչը ուսուցման մոտիվացիայի աղբյուր է: Երեխայի դպրոց պատրաստ լինելը որոշվում է առօրյա հաղորդակցության, մշակույթի և վարքի բնագավառում բավարար գիտելիքների տիրապետմամբ, համագործակցելու ունակությամբ և սովորելու ցանկությամբ: Շատ մեթոդաբաններ նախընտրելի են համարում օտար լեզուների վաղ դասընթացները՝ հաղորդակցման հմտությունների տիրապետման հիմնական մակարդակին հասնելու համար: Այսպիսով, տարրական դպրոցական տարիքն ամենաօպտիմալն է օտար լեզվին տիրապետելու համար: Այս դեպքում խնդիրը մնում է տեսադաշտում, որը նպատակ ունի լուծել այս առարկայի նախնական ուսուցումը, այն է՝ հաղորդակցման հմտությունների զարգացումը:

ԳԼՈՒԽ 2

ԿՐՏՍԵՐ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ ԱՆԳԼԵՐԵՆ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԵՐԻ

ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կրտսեր ուսանողների շրջանում հաղորդակցման հմտությունների ձևավորման գործում անգլերենի դասերի հնարավորությունները չափազանց լայն են: Դպրոցում օտար լեզուների ուսուցման հիմնական նպատակը ուսանողի՝ օտար լեզվով հաղորդակցվելու կարողության զարգացումն է: Այս նպատակի իրականացումը կապված է սովորողների շրջանում մի շարք հաղորդակցական հմտությունների ձևավորման հետ, իրականացնել իրենց հաղորդակցական վարքագիծը՝ հաղորդակցության կանոններին և թիրախ լեզվի երկրի ազգային և մշակութային բնութագրերին համապատասխան: Կրթության առաջին փուլում (III - IV դասարաններում) իրականացվում են հետևյալ նպատակները.- Կրտսեր դպրոցականներին ծանոթացնել օտարերկրյա հասակակիցների աշխարհին, օտար երգին, բանաստեղծական և հեքիաթային բանահյուսությանը և ուսումնասիրվող օտար լեզվով երեխաներին հասանելի մանկական գեղարվեստական գրականության օրինակներին.

- Երեխաներին ծանոթացնել օտար լեզվով սոցիալական նոր փորձի հետ՝ ընդլայնելով ընտանեկան, առօրյա, կրթական հաղորդակցության համար բնորոշ խաղային իրավիճակներում խաղացած սոցիալական դերերի շրջանակը, գաղափարներ ձևավորել մայրենի և օտար լեզուների խոսքի փոխազդեցության ամենատարածված հատկությունների վերաբերյալ:
- Ձևավորել մայրենի և օտար լեզուներում դիտարկվող որոշ ունիվերսալ լեզվական հասկացություններ՝ դրանով իսկ զարգացնելով սովորողների մտավոր, խոսքային և ճանաչողական ունակությունները:

Օտար լեզուների ուսուցման բովանդակությունն ընտրելիս հատուկ ուշադրություն է դարձվում սոցիալ-մշակութային հմտություններին և ունակություններին, որոնք թույլ են տալիս համարժեքորեն ներկայացնել իրենց երկրի մշակույթը օտարալեզու հաղորդակցության գործընթացում: Հաղորդակցման իրավասությունը անգլերենի դասի առաջատար նպատակն է և որոշում է դասի կառուցվածքը: Մանկավարժության մեջ «դասի կառուցվածքը» սահմանվում է որպես «դասի տարրերի միջև փոխհարաբերությունների տարբեր ընտրանքների շար՝ ապահովելով դրա նպատակային արդյունավետությունը»⁵: Դասի կառուցվածքը պետք է համապատասխանի սովորողի կրթական գործունեությանը, որը պետք է համապատասխանի գործունեության կառուցվածքին՝ որպես այդպիսին: Օտար լեզվի դասի կառուցվածքը որոշվում է ուսուցման փուլով, դասերի շարքում դասի տեղը, առաջադրանքների բնույթով: Որպես ամբողջական աշխատանք՝ դասի կառուցվածքը ներառում է՝ սկիզբ, ընթացք և ավարտ: Նշված մասերից յուրաքանչյուրը կատարում է իր բնորոշ գործառույթը՝ արտացոլելով առարկայի յուրահատկությունը: Ինչ վերաբերում է դասի տրամաբանությանը, ըստ Է.Բ. Պասովի⁶, այն կապված է դասի կառուցվածքի հետ՝ կազմելով դրա ներքին էությունը: Տրամաբանությունը բարդ, բազմակողմանի հասկացություն է: Այսպիսով, Պասովը առանձնացնում է դասի տրամաբանության չորս ասպեկտները.

1. Նպատակասլացություն (դասի բոլոր բաղադրիչների հարաբերակցությունը առաջատար նպատակին):

2. Ամբողջականություն (դասի բոլոր բաղադրիչների համաչափությունը, դրանց ստորադասումը միմյանց):

⁵ Լեոնտևա Մ. Ռ., Ուսումնական հաստատություններում օտար լեզուների ուսումնասիրության մասին // IYASH // 2000. №5.

⁶ Պասով Է.Բ. Հաղորդակցման տեխնիկա: Մոսկվա. Հրատարակչություն ARKTI, 2005.28 էջ:

Հաղորդակցման հմտությունների կարևորությունը

<https://www.helpguide.org/articles/relationships-communication/effective-communication.htm> October 2020

3. Դինամիկա (շարժումիսուսքինյութիյուրացմանփուլերով):

4. Միացում նյութի միասնություն և հետևողականություն բովանդակության առումով): Անվիճելի է օտար լեզվի վաղ դասավանդման կրթական և տեղեկատվական արժեքը, որը դրսևորվում է երեխայի ավելի վաղ մուտքի մեջ ընդհանուր մարդկային մշակույթ նրա համար նոր լեզվով հաղորդակցության միջոցով: Միևնույն ժամանակ, երեխայի փորձին անընդհատ դիմելը, հաշվի առնելով նրա մտածելակերպը, իրականության ընկալումը թույլ է տալիս երեխաներին ավելի լավ հասկանալ սեփական ազգային մշակույթի երևույթները՝ համեմատած ուսումնասիրվող լեզվի երկրների մշակույթի հետ⁷:

Այսպիսով, դպրոցականների կրթական գործունեության հիմնական ձևը ոչ միայն օտար լեզվով լսելն է, խոսելը, կարդալը կամ գրելը, այլ նաև ուսուցչի և միմյանց հետ կենդանի և ակտիվ շփումը :

⁷ Գալսկովա Ն. Դ., Տարրական դպրոցներում օտար լեզուների դասավանդման տեսություն և պրակտիկա: Մոսկվա. Կրթության հրատարակչություն, 2006.

ԳԼՈՒԽ 3.

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՄԱՆ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ

Ժամանակակից կրթական փուլի բնորոշ առանձնահատկությունը հինգ հիմնական իրավասությունների հասնելու նպատակների պահանջն ու ինտեգրումն է: Եվրոպական փաստաթղթերում, որոնք սահմանում են կրթության էությունը և օտար լեզուների իմացության մակարդակները, առանձնանում են հաղորդակցական իրավասության հետևյալ բաղադրիչները⁸.

1. Հասարակական-քաղաքական իրավասություն կամ խնդիրներ լուծելու պատրաստակամություն: Ոչ մի ուսուցիչ չի կարող իր աշակերտներին պատրաստել բոլոր խնդիրները լուծելու համար, բայց նա կարող է նմանակել խնդրահարույց առաջադրանքները, օգտագործել գործունեության ակտիվներ, օրինակ՝ հետևյալ հարցերի վերաբերյալ՝ օգնություն քննություններին պատրաստվելիս, օգնենք ընտրել դասընթաց կամ ուսումնական հաստատություն, կազմել մատենագրություն, օգնեք հետազոտական աշխատանքի, նախագծի պատրաստմանը և այլն:
2. Տեղեկատվական իրավասություն: Այս իրավասության էությունը կարող է սահմանվել որպես տեղեկատվության ժամանակակից աղբյուրների հետ աշխատելու ունակության ամբողջականություն, ինչպես նաև հմտությունների ամբողջություն, գտնել ձեզ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, ներառյալ մուլտիմեդիան, որոշել դրա հուսալիության, նորույթի, կարևորության աստիճանը, մշակել այն իրավիճակին և հանձնարարված խնդիրներին համապատասխան, արխիվացնել և պահել, օգտագործել մի շարք խնդիրների լուծման համար: Բայց տեղեկատվության մշակման գործընթացներն բարդ հմտություններ են, որոնք ոչ բոլոր սովորողներն ունեն բավարար չափով:

⁸ Պաստվ Է. Ի., Հաղորդակցման տեխնիկա: Մոսկվա. Հրատարակչություն ARKTI, 2005.

Ուսուցչի խնդիրն է նպատակաուղղված ձևավորել, ուղղորդել՝ սկսած տարրական դպրոցից:

3. Հաղորդակցման իրավասություն: Վ.Վ. Սաֆոնովան հաղորդակցական իրավասությունը սահմանեց որպես լեզվական, խոսքի և սոցիալ-մշակութային բաղադրիչների համադրություն: Մասնագիտացված մասնագետը պետք է ունենա այս հմտության բավական բարձր մակարդակ բանավոր և գրավոր խոսքում:
4. Սոցմշակութային իրավասություն: Սոցմշակութային իրավասությունը հաղորդակցման իրավասության բաղադրիչ է, սակայն վերջերս այն դիտարկվում է որպես կրթության անկախ նպատակ՝ կապված ժամանակակից քաղաքական և մշակութային աշխարհում ապրելու պատրաստակամության և կարողության հետ: Հաղորդակցման իրավասությունը կարող է իրավամբ համարվել առաջատար և առանցքային, քանի որ այն ընկած է մյուս բոլոր իրավասությունների հիմքում, այն է՝ տեղեկատվական, հասարակական-քաղաքական, սոցիալ-մշակութային: Հաղորդակցման իրավասությունը պետք է ձևավորվի և զարգանա կրթական և տեղեկատվական հմտությունների հետ սերտ կապի մեջ: Կրթության ներկա փուլում հաղորդակցման հմտությունների զարգացումը դիտարկվում է ոչ միայն որպես նպատակ, այլև որպես առարկայական ցանկացած գիտելիք և հմտություն հաջողությամբ յուրացնելու միջոց:

ԳԼՈՒԽ 4.

ԲԱՆԱՎՈՐ ԽՈՍՔ

Բանավոր խոսքի զարգացման հիմնական նպատակը տարբեր հաղորդակցական իրավիճակներում բանավոր մտքեր արտահայտելու կարողությունն է: Սովորողների մոտ այդ կարողության զարգացումը սերտորեն կապված է ունկնդրման զարգացման հետ, քանի որ փոխներգործության մեջ սովորողը պետք է կարողանա հասկանալ խոսակցին՝ իր հերթին արտահայտվելու համար:

Անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել՝

1. ուսուցանված լեզվական նյութի՝ քերականական կառուցվածքների և բառապաշարի գործածմանը,
2. ճիշտ արտասանելուն,
3. խոսքի համապատասխանությանը հաղորդակցական իրավիճակին,
4. ոչ խոսքային հաղորդակցության տարրերին/ժեստեր, հայացք, դեմքի արտահայտություն.../, ձայնին և խոսքի արագությանը, ինտոնացիային⁹:

Բանավոր խոսքի զարգացման համար անհրաժեշտ մոտեցումները¹⁰.

1. Ցանկալի է, որ այն անմիջապես հաջորդի ունկնդրման աշխատանքներին՝ հենվելով օգտագործված երկխոսությունների վրա, որը հնարավորություն կտա սովորողներին անմիջապես օգտագործել այն խոսքային կառույցներն ու քերականական նյութը, որը կիրառված էր ունկնդրման նյութում:
2. Անհրաժեշտ է սովորողներին հստակ բացատրել իրենց դերը, հաղորդակցական իրավիճակը,
3. Հատկացնել ժամանակ նախապատրաստվելու համար /խմբերով կամ անհատապես/,

⁹ Պատով Է. Բ., Հաղորդակցման տեխնիկա: Մոսկվա. Հրատարակչություն ARKTI, 2005.

¹⁰ Անդրեևա Լ. Ն., Մոցիալական հոգեբանություն: Կրթության հրատարակչություն, 1993.

4. Հրավիրել «խաղալու տեսարանը»՝ ուշադրություն դարձնելով ժեստերին, շարժումներին, հայացքին:
5. Ուսուցիչը չի ընդհատում երկխոսությունը սխալներն ուղղելու համար: Նա նշումներ է կատարում և երկխոսության ավարտից հետո ուղղորդում է աշակերտին սխալն ինքնուրույն ուղղելու համար և հետո միայն ինքն է ուղղում:

Բանավոր խոսքի զարգացման համար առաջարկվող առաջադրանքներ.

1. Դերախաղ, որտեղ աշակերտի կողմից գործածվող «ես» դերանունը որևէ գործող անձի «ես» -ն է: Դերախաղը կարող է լինել ինչպես դասի ժամանակ լսած երկխոսության պարզ նմանակումը, այնպես էլ աշակերտների կողմից հնարված՝ ուսուցչի կողմից տրված որոշակի իրավիճակի շրջանակում: Օր.Դու գնում ես խանութ ընկերոջդ ծննդյան օրվա առիթով նվեր գնելու: Ջրուցակիցդ խաղում է վաճառողի դերը:
2. Դերախաղ, որտեղ «ես» դերանունը աշակերտի ենն է: /Ներկայանալու, իր անձին, վերաբերվող հարցերին պատասխանելու, սեփական կարծիքն ու նախասիրություններն արտահայտելու համար/:
3. Ջեկույց, բանավեճ, երբ լեզվի իմացությունն արդեն թույլ է տալիս
4. Փորձեմ ներկայացնել , թե ինչպես եմ4-րդ դասարանում<< Cinderella>> հեքիաթի միջոցով երեխաների մոտ առաջացրել հետաքրքրություն անգլերեն լեզվի նկատմամբ և նպաստել բանավոր խոսքի զարգացմանը:Դասի նպատակը՝ ուսումնասիրել բանավոր խոսքի զարգացման համար անհրաժեշտ մոտեցումները, ներկայացնել հաղորդակցման համար առաջարկվող առաջադրանքները:
5. Աշակերտները ունկնդրեցին հեքիաթը, այնուհետև նրանց հստակ բացատրվեց իրենց դերը և հաղորդակցական իրավիճակը: Նրանց հատկացվեց ժամանակ անհատապես նախապատրաստվելու համար: Հատկացված ժամանակահատվածում կարդացին և յուրացրին

դերակատարմանը իրենց խոսքերը : Այնուհետև, դառանալով փոքրիկ դերասաններ , ներկայացրին հեքիաթից որոշակի հատվածներ: Երեխաների մոտ հաջողությամբ ստացվեցնոր բառերի կիրառումը և խոսքի հաղորդակցման մեջ տարրերի, ժեստերի, հայացքի և ինտոնացիային ճիշտ արտահայտումը¹¹:

¹¹ Ռոզովա Գ. Վ., Միջնակարգ դպրոցում օտար լեզուների ուսուցման մեթոդներ: Մոսկվա. Կրթության հրատարակչություն, 1991.

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Խոսքի և հաղորդակցման հմտությունների զարգացման խնդրը օտար լեզու դասավանդելու մեթոդաբանության, բանավոր հաղորդակցության, ուսուցման տարբեր մեթոդների կիրառման տեսադաշտում նախատեսվում է լուծել տարրական կրթությամբ: Հաղորդակցման հմտությունների զարգացումը ենթադրում է, որ դպրոցականներն ունեն ոչ միայն գործնական հմտություններ, այլև որոշակի անհատական հատկություններ՝ շփվելու ցանկություն, թիմում փոխգործակցության ունակություն և այլն: Անգլերենի դասերն ապահովում են երեխաների մուտքը ընդհանուր մարդկային մշակույթ նրանց համար նոր լեզվով հաղորդակցության միջոցով, իսկ կրտսեր սովորողների մոտ ձևավորում են հաղորդակցման հմտություններ: Օգտագործված աշխատանքի մեթոդները նպաստում են երկխոսական խոսքի զարգացմանը, սովորողների մտահորիզոնի ընդլայնման, անգլերենի ուսուցման նկատմամբ հետաքրքրության պահպանմանը: Տեսական առումով ցույց է տրվում, որ օտար լեզու դասավանդելու ժամանակակից տեսությունն ու պրակտիկան ունեն ընդգծված հաղորդակցական ուղղվածություն, ինչը նպաստում է անձի համակողմանի զարգացմանը, ուսանողների հոգևոր արժեքների զարգացմանը: Հաղորդակցական մոտեցումը համապատասխանում է մեթոդաբանության այս ժամանակակից միտումներին, այն ենթադրում է.

1. վերապատրաստման խոսքի կողմնորոշում՝ հաշվի առնելով սովորողի անհատական - հոգեբանական բնութագրերը՝ նրա անձնական ասպեկտի առաջատար դերով:
2. Խոսքի մտածողության գործունեություն՝ որպես ուսանողների անընդհատ ներգրավում հաղորդակցության գործընթացում ուղղակի (բանավոր) կամ միջնորդավորված (մտավոր) ձևով:
3. Ուսումնական նյութի ընտրության ֆունկցիոնալ մոտեցում: Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման տարբեր մեթոդների և տեխնիկայի օգտագործումը արդյունավետ միջոց է բնական հաղորդակցության պայմաններում գործնական

կիրառմանն ուղղված հաղորդակցական հմտությունների զարգացման համար, իսկ վարժությունների առկա փաթեթը կարող է ծառայել որպես գործնական գործիք, որն օգտագործվում է խոսքի հաղորդակցական կողմը զարգացնելու համար:

Այսպիսով օտար լեզուների ուսուցման նպատակները պետք է ապահովեն սովորողի մոտ բանավոր և գրավոր խոսքի զարգացումը, այսինքն՝ ունկնդրելը, խոսելը, կարդալը և գրելը, ինչպես նաև լեզվական միջնորդությունը, այսինքն թարգմանությունը: Այսպիսով, մերօրյա մանկավարժի խնդիրն է սովորողի համար ստեղծել ուսումնական այնպիսի միջավայր , որի ընթացքում նա կարողանա ազատ մտածել, միևնույն երևույթի վերաբերյալ տարբեր տեսակետներ արտահայտել, համեմատել, սեփական դիտարկումներն անել: Ըստ այս գործոնների՝ պետք է բացահայտել անձի մտավոր ներուժը, զարգացնելով նրա մտածողությունը և ազատ հաղորդակցվելու կարողունակությունը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Անդրեևա Լ. Ն., Սոցիալական հոգեբանություն: Կրթության հրատարակչություն, 1993.
2. Գալսկովա Ն. Դ., Տարրական դպրոցներում օտար լեզուների դասավանդման տեսություն և պրակտիկա: Մոսկվա. Կրթության հրատարակչություն, 2006.
3. Լեոնտևա Մ. Ռ., Ուսումնական հաստատություններում օտար լեզուների ուսումնասիրության մասին // IYASh // 2000. №5.
4. Կուզովլև Վ. Պ., Ուսանողի անհատականության կառուցվածքը՝ որպես ուսուցման խոսքի գործունեության անհատականացման հիմք: // Օտար լեզուները դպրոցում, 1979, №1:
5. Պասով Է. Ի., Հաղորդակցման տեխնիկա: Մոսկվա. Հրատարակչություն ARKTI, 2005.
6. Ռոզովա Գ. Վ., Միջնակարգ դպրոցում օտար լեզուների ուսուցման մեթոդներ: Մոսկվա. Կրթության հրատարակչություն, 1991.
7. Ռուբենշտեյն Ս. Լ., Ընդհանուր հոգեբանության հիմունքներ: Մոսկվա. Կրթության հրատարակչություն, 1994.
8. Օտար լեզուների պետական չափորոշիչ: Երևան 2006.
9. Ֆիլատով Վ. Մ., Օտար լեզուների ուսուցման մեթոդը: Մոսկվա. Phoenix հրատարակչություն, 1993.
10. Effective Communication, <https://www.helpguide.org/articles/relationships-communication/effective-communication.htm>, October 2020